Takshashila Project

जामितायै ग्राम्येभ्यो वा एतत्पशुभ्यः स्तुवंति यद्राझैः पुनरभ्यावर्तं स्तुवं
ति तस्मात्सरांचः प्राञ्चेते प्रत्यंचः प्रजायंते तस्मादु प्रेत्य पुनरायंति ॥२॥
एतावता वाव माध्यंदिनं सवनं पुपुवे त्रिभिश्छंदोभिः पंचभिश्च सा
मभिर्यन्माध्यंदिनेन पवमानेन स्तुवंति माध्यंदिनमेव तत्सवनं पा
वयंत्येतावंति वाव सर्वाणि सामानि यावंति माध्यंदिने पवमाने गाय
त्रं निधनवदनिधनमैडं यन्माध्यंदिनेन पवमानेन स्तुवंति सर्वैरेव
तत्सामभिः स्तुवंत्यात्मा वै यज्ञस्य पवमानो मुखं गायत्री प्राणा गाय

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

१६॥ त्रेय गायत्र्यां यं गायत्रेण स्तुवंति मुखत एव तत्प्राणान्दधति प्राणापानावा ए
तानि छंदांसि प्राणो गायत्री व्यानो बृहत्यपानस्त्रिष्टुब्यदेतैश्छंदोभिः स्तुवंति
प्राणापानानामविछेदायेमे वै लोका एतानि छंदांस्ययमेव गायत्र्यंतरिक्षं
मध्यमो बृहत्यसावुत्तमस्त्रिष्टुब्यदेतैश्छंदोभिः सर्वैर्हितैः स्तुवंत्येषां लो
कानामविछेदाय यदन्यच्छन्दोन्तरा व्यवेयादिमांल्लोकान्विछिंद्यात् गाय
त्रेण स्तुत्वा निधनवता स्तुवंतीयं वै गायत्र्यस्यामेव तदायतनं क्रियते य
दनिधनेनाग्रे स्तुयुरनायतनो यजमानः स्यान्निधनवता स्तुवंति वी ॥१६॥

Takshashila Project

यंवैगायत्रीवीर्यंनिधनंवीर्येणैवतद्वीर्यꣳसमर्द्धयंत्यैडेनबृहतीमारभंते
पशवोवाइडापशवोबृहतीपशुष्वेवतत्पशून्दधातिबृहत्यांभूयिष्ठानि
सामानिभवंतितन्नापित्रिणिधनमबृहत्याꣳ४इववाऽयंमध्यमोलोक
स्तस्यैवतदायतनंक्रियतेत्रिणिधनंभवतित्रीणिसवनानांछिद्राणि
तानितेनापिधीयंतेत्रिणिधनंभवतित्रयइमेलोकाएष्वेवलोकेषुप्र
तितिष्ठति४त्रिणिधनंभवत्येतेनवैमाध्यंदिनꣳसवनंप्रतिष्ठितंय
त्रिणिधनंयत्त्रिणिधनंनस्यादप्रतिष्ठितंमाध्यंदिनꣳसवनꣳस्यात्तस्मा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥११॥ राणि निधनानि भवंति द्विपाद्यजमानो यजमानमेव यज्ञे पशुषु प्रतिष्ठा
पयत्य निधनमंततो भवति स्वर्गस्य लोकस्यानतिपाताय यान्निधनवत्सा
यजमानं स्वर्गाल्लोकान्निर्हण्या स्वारं भवति स्वरेणवै देवेभ्योऽन्ततोऽना
द्यं प्रयच्छति गायत्रं पुरस्ताद्भवंति स्वारमंततः प्राणो वै गायत्रं प्राणः स्व
रः प्राणेनैव तदुभयतो दधाति तस्मादुभयतः प्राणाः पशवो यज्ञाय
त्रं पुरस्ताद्भवति स्वारमंततः प्राणैरेव प्रेत्य पाने [illegible] प्रतितिष्ठति ॥३॥
एतद्धे यज्ञस्य स्वर्ग्यं यन्माध्यंदिनं सवनं माध्यंदिनस्य पवमानः पवमान ॥११॥

Takshashila Project

स्य बृहतीयद्बृहत्याः स्तोत्रे दक्षिणा दीयंते स्वर्गस्यैव तल्लोकस्यायतने ह्रीयं
ते देवा वै छंदांस्यब्रुवन्युष्माभिः स्वर्गं लोकमयामेति ते गायत्रीं प्रायुंजत
तया न व्याप्नुवंजगतीं प्रायुंजत तया न व्याप्नुवन्ननुष्टुभं प्रायुंजत तयास्मका
रिवन्न व्याप्नुव[illegible]ऽस्त आसां दिशां छंदसामव[illegible]त्य चत्वार्यक्षराण्युपादधुः
सा बृहत्यभवत्तयेमांल्लोकान्व्याप्नुवन्बृहती मयायये मांल्लोकान्व्यापामे
ति तद्बृहत्या बृहत्त्वं पशून्वा अस्या तानुपादधुः पशवो वै बृहतीयद्बृहत्याः
स्तोत्रे दक्षिणा दीयंते स्व एव तदायतने ह्रीयंते यद्वित्याहुरन्यानि छंदांसि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥७८॥ वर्षीयाꣳसि कस्माद्बृहत्युच्यत इत्येषा हीमांल्लोकान्व्याप्नोन्नान्यछंदः किं
चनयानि समचतुरुत्तराणि छंदाꣳसि तानि बृहतीमभिसंपद्यंते। तस्मा
द्बृहत्युच्यते यद्वित्याहुर्गायत्रं प्रातःसवनं त्रैष्टुभं माध्यंदिनꣳसव
नं जागतं तृतीयसवनं कस्माद्बृहत्या मध्यंदिने स्तुवंतीति बहिष्पवमाने
न वै देवा आदित्यꣳस्वर्गं लोकमहरꣳसनाश्नुवत तं बृहत्या मध्यंदिने
स्तभ्नुवꣳस्तस्माद्बृहत्या मध्यंदिने स्तुवंत्यादित्यꣳह्येषा मध्यंदिने धा
रयेत्केश्वछंदोभिर्मध्यंदिने स्तुवंति तानि त्रिष्टुभमभिसंपद्यंते तस्मा ॥७८॥

त्रिष्टुभो नयंति माध्यंदिनात्सवनात् ॥६॥ प्रजापतिरकामयत बहु स्यां प्रजा
येयेति स शोचन्नमहीयमानोतिष्ठ स एतद्दामहीयवमपश्यत्तेन मा: प्रजा
असृजत ताः सृष्टा अमहीयंत यदमहीयंत तस्माद्दामहीयवं ता अस्मात्सृ
ष्टा अपाक्रामंस्तासां दिविसङ्क्ष्म्या ६६ इति प्राणेनाद तता एनं प्राणेष्वा
त्तेषु पुनरुपावर्त्तंत ताभ्य उर्ग्ठः शर्म्म महि श्रव इति पुनः प्राणान्नायच्छ ता अ
स्माद्दुदेवायोधर्थस्तासां स्तोभ इति मन्यूनवाऽच्छ ततोवै तस्मै ताः श्रैष्ठ्या
यातिष्ठंत तिष्ठं तेस्मै समानानां श्रैष्ठ्याय य एवं वेद प्रजानां च वा एषा स्थिः पाप

॥७१॥ वसीयसभ्भविष्यति र्यँश्चामहीयवं विष्यति: पापवसीयसोभवतिय
एवंवेद देवावैयशस्कामा: सत्रमासताग्निरिन्द्रोवायुर्मखस्तेब्रुव
न्यन्नोयशऋच्छातन्न:सहसदिति तेषांमखंयशआर्छत्तदादायापा
क्रामत्तदस्यप्रासहदिसंततंपर्य्ययतंतसधनु:प्रतिष्ठभ्यातिष्ठत्तस्य
धनुरार्त्निरूर्ध्वापतित्वाशिरोछिनत्सप्रवर्ग्योभवद्यज्ञोवैमखोय
त्प्रवर्ग्यंप्रवृंजतियज्ञस्यैवतच्छिर:प्रतिदधातितदिन्द्रायशोव्यभजंत
तस्यानीरोरवंप्राव्रहंततदैसपशुवीर्य्यमा[illegible]हतपशावोवैरोरवंप ॥७१॥

सुमान्नवति य एवं वेदाग्निर्वै [illegible]रस्तस्यैतदौरवमसुरा वै देवान्पर्ययतं
त ततएतावग्नी[illegible]रो विष्टंभौ स्तोभावपश्यंस्ताभ्यामेनानस्तोभयंस्ते प्रत्यु
ष्यमाणा अरवंत यदरवंत तस्मादौरवमथेंद्रो योधाजयं प्राबृहत तं हैस
वज्रं प्राबृहत वज्रो वै योधाजयं वज्रं भ्रातृव्याय प्रहरति य एवं वेदेन्द्रो
वै युधाजित्तस्यैतद्योधाजयं युधामयार्जैष्मेति तस्माद्योधाजयमथवा
युरौशानं प्राबृहत तं ह स प्राणवीर्यं प्राबृहत प्राणा वा अशनैः सर्वमायु
रेति य एवं वेद वायुर्वा उशनास्तस्यैतदौशानमसुरा नावे काव्योसुराणां पुरो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥५०॥ हितच्चासीत्ते देवाः कामदुघाभिरूपामंत्रयंत तस्मा एतान्योशानानि प्राय
छन्कामदुघा वाज्यशानानि कामदुघा एनमुपतिष्ठंते य एवं वेद॥५॥ प्रजाप
तिरकामयत बहुःस्यां प्रजायेयेति स तूष्णीं मनसाध्यायत्तस्य यन्मनस्या
सीत्तद्बृहत्समभवत्सच्चादीधीत गर्भो वै मे यमंतर्हितस्तं वाचा प्रजनयाइ
ति स वाचं व्यसृजत सा वाग्रथंतरमन्वपद्यत रथं मर्याः स्फूतारीदिति
तद्रथंतरस्य रथंतरत्वं ततो बृहदनु प्राजायत बृहन्मर्याइद्दर्ऽ सज्योगेत
रभूदिति तद्बृहतो बृहत्त्वं यथा वै पुत्रो ज्येष्ठ एवं बृहत्प्रजापतेर्ज्येष्ठ ब्राह्म ॥५०॥

Takshashila Project

एवा एतज्ज्यैष्ठ्यमाप्नोति य एवं वेद यन्वित्याहुर्बृहत्पूर्वं प्रजापतौ सम्भव
कस्माद्रथंतरं पूर्वं योगमानशा इति बृहद्वै पूर्वं सम्भवद्रथंतरं पूर्वं स- नु
सृष्ट्या सृज्यत तस्मात्पूर्वं योगमानशो तयोः समानं निधनमासीत्तस्मिन्ना
ति ४ तां ते आजिमैतां तयोर्हासीति बृहत्प्राणमुदजयद्रसीति रथंतरमपा
नमभिसमभविष्टत प्राणापानौ वै बृहद्रथंतरे ज्योगामयाविन उभे कुर्याद
पक्रांतो वा एतस्य प्राणापानौ यस्य ज्योगामयति प्राणापानावेवास्मिन्द-
धाति यन्वित्याहुरुभे बृहद्रथंतरे बहिर्निधने कस्माद्बृहद्बहिर्निधनानि भ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥ऽ१॥ ८१ जंते न्नार्णिधनानि रथंतरमिति प्राणो बृहत्तस्माद्बहिर्णिधनानि भजते बहि
हिः प्राणोपानो रथंतरं तस्मादंतर्णिधनानि भजंते तर्ह्यपानो महावृक्षौ वै
बृहदूर्ध्वं तरेनिधने न समर्प्यमहे महावृक्षो समृच्छेते बहु तत्राविमग्नं प्रभ
ग्नरः श्रोतं एरं वै बृहद्देऽईऽर थंतरं मनो वै बृहद्वागथंतरं ऽसाम वै बृहदृग्रथं
वा तरं प्राणो वै बृहदपानो रथंतरमसौ वै लोको बृहदयमर्ऽर थंतरमेतानि म
न सोऽध्यो ऽज्ञायेत ताभ्यामेवाभ्यामुज्जायति॥६॥ पशवो वै बृहद्रथंतरं॥ञ्च
श्वासरे ल प्रथममायास्तच्चेः प्रस्तोस्वश्वाश्वा फार्ऽस्त पश्वन वरुधेन्वस्वरलोत्तर ॥ऽ१॥ ८१

Takshashila Project

योर्ऋचो र्हिपाय यजमानो यजमानमेव यज्ञे पशुषु प्रतिष्ठापयति पंचाक्षरेण
रथंतरस्य प्रतिहरति पाङ्क्ताः स्तत पशून वरुंद्धे चतुरक्षरेण बृहतः प्रतिह
रति चतुष्पादः स्तत पशून व रुंद्धे नैवैव बृहन्न रथंतरमेकं छंदो यच्छन्नतः क
कुभावुत्तरे उ पादस्थुस्तस्माद्बृहती प्रथमा ककुभावुत्तरे तस्माद्बृहदुत्थं
तरे एकछंदेन कुर्वंति न हि ते एकं छंदो यच्छन्नेव बृहतो रोहन्तो रोहन्ति न
व प्राणाः प्राणानेवावरुंद्धे त्रीन्प्रथमायां रोहति भूतं भवद्भविष्यत्ताने
वावरुंधे त्रीन्मध्यमायां रोहस्यात्मानं प्रजां पशूंस्तानेवावरुंद्धे त्रीनुत्तमा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥८२॥ यादः रोहति त्रय इमे लोका एष्वेव लोकेषु प्रतितिष्ठति सर्वान्कामानवरुन्धे
य एवं विद्वान्रथंतरे रोहान्रोहति वज्रेण वा एतमस्तोतोद्गातारमभिप्र
वर्त्तयति यद्रथंतरं प्रस्तोति समुद्रं तद्वा योद्गायेद्वाजित्यादेयं वाग्वै स
मुद्रः समुद्रमेवां तर्हि धात्याहिंसायै बलवद्दृह्यं वज्रमेव प्रवृत्तं प्रत्युद्गृह्णाति
बल्बलाकुर्वता गेयमभिलोभयते वज्रमेवाभिलोभयति क्षिप्रं गेयर्हः
स्वर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै देवरथो वै रथंतरमक्षरेणाक्षरेण प्रतिष्ठापय
तोद्गेयमरेणारेण हि रथः प्रतितिष्ठति यो वै देवरथमनन्वालभ्यातिष्ठ ॥९२॥

Takshashila Project

त्यवास्मात्सद्यन इयं वै देवरथ इमामालभ्योद्गायेन्नास्मादवपद्यत ईश्वरं वै
रथंतरमुद्गातुश्चक्षुः प्रमाथितोः प्रस्तूयमाने संमीले स्वर्दृशं प्रतिवीक्षेतने
नं चक्षुर्जहाति प्रजननं वै रथंतरं यत्ते स्तुष इत्याह स्थायुकोद्गातुर्वाग्भवत्य
पि प्रजननꣳ हेत्यस्तुष इति वक्तव्यꣳ सुस्तुष इति वा स्थायुकोद्गातुर्वाग्भव
ति न प्रजननं प्रतिहंति पृष्ठानि वा अस्रज्यंत तैर्देवाः स्वर्गं लोकमायꣳस्ते
षाꣳ रथंतरं महिम्ना नाशक्नोदुत्पततं तस्य वसिष्ठो महिम्नो विनिधायते
नस्तुत्वा स्वर्गं लोकमैत्तां संभृत्योद्गायेद्य स्तेगोषु महिमा यस्ते अस्तु रथे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥८॥२॥ वाते स्तनयित्नौ यदुते यस्तेऽग्नौ महिमा तेन न संभवरथंतरद्विणवन्नणि
॥७॥ अपो वा सर्वमार्द्धं तासां वायुः पृष्ठ्यं वर्तेत ततो वसु वामर्द्धः समभव
तान्मित्रावरुणौ पर्यपश्यतां ताववब्रूतां वामं मर्या इदं देवेष्वाजनीति तस्मा
द्वामदेव्यं तत्पारिग तावब्रूतामिदमविदाव वेदं ज्योमाभ्यत्तिं द्धु मितित
प्रजापतिरब्रवीन्मह्या एतदध्यजनि मम वा एतदिति तदग्निरब्रवीन्मां वा
एतदन्वजनि मम वा एतदिति तदिन्द्रोऽब्रवींछ्रेष्ठस्था वा एतदहं वः श्रेष्ठोऽस्मि
मम वा एतदिति तद्विश्वेदेवा अब्रुवन्नस्माद्देवत्यं वा एतद्यदहं ज्योतिस समभूदि ॥८॥३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्मा कं वा एत दि ति तत्प्रजापतिरब्रवीत्सर्वेषां न इदमस्तु सर्वइदमुपजीवामे

ति तत्त्र्ष्ठेषुन्यदधुः सर्वदेवत्यं वै नामदेव्यं य क वतीषु तेन प्राजापत्यं

को हि प्रजापतिर्यद निरुक्ता सु तेन प्राजापत्यमनिरुक्तो हि प्रजापतिर्यज्ञा

यज्ञीषु तेनाग्नेयं गायत्रछंदा ह्यग्निर्यत्त्रिष्टुप्न्यदधुस्तेनेन्द्रः सर्वा लिप्

सानीन्द्रस्य निष्केवल्यानि यन्मैत्रावरुणानुष्टुभः स तितेन मैत्रावरुणं पद्यदु

देवत्यमुत्तमं पदं तेन वै चदेवं सर्वे विवरूपेषु प्रतितिष्ठति प्रजापतिर्वा ए

तां गायत्रीं योनिमपश्यत्स संचारी धीता स्माद्योनेः पशूनिसृजा रथं तरम

Takshashila Project

॥८४॥ सृजत तद्रथस्य घोषोन्वसृज्यत स बृहदसृजत तत्स्तनयित्नोर्घोषोन्वसृज्यत स
वैरूपमसृजत तद्वातस्य घोषोन्वसृज्यत स वैराजमसृजत तदग्नेर्घोषोन्व
र सृज्यत स शाक्करीरसृजत तदपां घोषोन्वसृज्यत स रेवतीरसृजत तद्गवां घो
षोन्वसृज्यते ते वा एतानि सप्त घोषैरसृज्यंत सर्वेस्मिन्घोषाः सर्वाः पुण्या वा
चो वदंतीय एवं वेद ॥८॥ पिता वै वामदेव्यं पुत्राः पृष्ठान्यतस्माद्वा एतानि धे
ने रसृज्यंत तस्मात्पृष्ठानां स्तोत्रे वामदेव्येनानुष्टुवंति शांत्यै यद्धि पुत्रोऽ
शांतं चरति पिता तच्छमयत्यथं वै मध्यमो वामदेव्यमेतस्माद्वा इमौ लोकौ वि ॥८४॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

ष्ठं चावसृज्येतां बृहद्वै रथंतरं च यद्रथंतरेण स्तुवंति ये राथंतराः पशवोंतरिक्षं

तउपसृपंति यद्बृहता स्तुवंति ये बार्हताः पशवोंतरिक्षं तउपसृयंति ति वाम

देव्यस्य स्तोत्रेण वरुध्या ध्रुव आसीनो वामदेव्येनोद्गाये पशूनामुपावरुध्या

उपैनं पशव आवर्तंते य एवं वेदांतरिक्षं वै वामदेव्यम ध्रूवं ते वोद्गेयम ध्यनामि

व ह्यंतरिक्षं पशवो वै वामदेव्यं नहिंसते वोद्गेयं पशूनामहिंसायै कथ

मिव वामदेव्यं गेयमित्याहुर्यथा कुलीपुत्रां संदृश्या संभिन्दतीहरति यथा वा नौ

स्पुरानेवार्ति स्वधूर्वामदेव्यं गेयं यो वै स्वधूर्वामदेव्यं गायति स्वधूर्भवति या

Takshashila Project

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥८५॥ न्यस्यान्यो नियानेन नान्यस्य नियानेन यानि न बृहतो न रथंतरस्यानुरूपं गेयं स्वेने
वायतनेन गेयमायतनवान्भवति देवा वै पशून्व्यभजंत ते रुद्रमंतरायंस्ता
न्वामदेव्यस्य स्तोत्र उपेक्षते निरुक्तं गेयं यन्निराह रुद्राय पशूनपिदधाति
रुद्रस्तांस्समां पशून्यातुको भवति रेवतीषु वामदेव्येन पशुकामः स्तुवीता
पो वै रेवत्यः पशवो वामदेव्यमप्स्व एवास्मै पशून्प्रजनयत्यनवर्त्तिः पशुमतो भवति
प्रजा वस्य मीलिनेव भवति कवतीभ्यो हेति प्रजापतेः ॥९॥३ मौ वै लोकौ सहा
स्तां तौ वियंतावब्रूतां विवाहं विवहावहै सह नावस्त्विति तयोरयममुष्मै रैयंतमा ॥८५॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यद्धनौधसमसावस्मैतत एनयोर्निधने विपर्यक्राममतो देव विवाहो नैरयेत
नौधसे प्रवसी यार्ड संविवाह प्राप्नोति य एवं वेदे तो वा इमे लोका ऊर्ध्वाः कस्मा
नायं समुतो वांचः कस्मान्नाग्रायंति यद् इथं तरे एनस्तु वं ती मं लोकं तेन युन
ज्यं तरिस्सं वामदेव्येन नौधसेनामुं यद्ध हतास्तु वंत समुं लोकं तेन युनज्यं त
रिस्सं वामदेव्येन रैयतेनेमं कल्मानि मां ल्लोकानुपास्ते य एवं वेद बृहद् इथं
तरे नैरयेत नौधसे यद् इथं तराय नौधसं प्रति प्रयुज्यंति बृहद्वास्मै तं
प्रति प्रयुजंति बृहद्ध्येतस्मा रोक्ष्यं यन्नौधसं यद्ध हते रैयतं प्रति प्रयुजंति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥८६॥ रथंतरमेवास्मै तत्प्रतिप्रसुञ्जति रथंतरं २· द्वे साम्नी तत्परोऽसंयच्छेते सुभाम्यां
बृहद्रथंतराभ्यां ३· स्तुते य एवं वेद ४ देवा वै ब्रह्म व्यभजंत तान्नोधाः काक्षीव
तन्नागच्छत्तेऽब्रुवन्नपिन्नोऽत्रागा ५· स्तस्मै ब्रह्म ददामेति तस्मा एतत्साम प्राय
न्यन्नो· च्छन्नै नौधसं प्रायच्छं ६· स्तस्मान्नौधसं ब्रह्मवै नौधसं ब्रह्मवर्चसकाम एते
न स्तुवीत ब्रह्मवर्चसी भवत्यपैत च्छैतं प्रजापतिः पशूनसृजत तेऽस्मादसृ
ष्टा अपाक्रामं ७· स्तानेतेन साम्नाभिव्याहरत्तेऽस्मा अतिष्ठंत तनेश्रो साम्ना आभ
वन्यं छैत्या अभवं ८· स्तस्माच्छैतं परावो वै श्रेयं तं पशुकाम एतेन स्तुवीत प ॥८६॥

Takshashila Project

शुमान्भवति प्रजापतिः प्रजा असृजत ताः सृष्टा अश्नावरुंस्ताः स्वेयेतेनकुम्भा
दृत्यभ्यजिघ्रत्ततो वै ताः समैधंत समेधंते ताः समो प्रजापतेर्वं विद्वांश्छ्येतेनो
द्गायत्येष वै यजमानस्य प्रजापतिर्यदुद्गाता यच्छ्येतेन हिंकरोति प्रजापति
रेव भूत्वा प्रजा अभिजिघ्रति वसुनिधने भवति पराको वैव सुपसुवेव प्र
तितिष्ठति ॥१०॥ इति सप्तमः प्रपाठकः ॥ आक्रूपाराणिधनं काएवं । वषट्काराणि
धनमभिचरणीयस्य क्रत्वेसामकुर्यादभि निधनं माध्यंदिने पवमाने दू
वेषु वा एषायद्वषट्कारो भीतिवा इंद्रो वृत्राय वज्रं प्राहरद्भीत्येवास्मै वज्रं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥८७॥ प्रहूत्यदेवेभ्णावप द्वारेणाविध्यानित्रैककुभं पसुकामायब्रह्मसामकुर्या
त्वमंगप्रशंऽसिषइत्येतास्त्रिंन्द्रोयतीन्सालावृकेभ्यः प्रायछत्तेषांत्रय
उदशिष्यंतरायोवाजोबृहद्गिरिः पृथुरश्मिस्तेब्रुवन्कोनःपुत्रान्पो
षिष्यतीत्यहमितीन्द्रोऽब्रवीत्ताः स्त्रिककुब्भूधिनिधायाचरत्सएतत्सा
मापश्यद्यद्धात्रिककुब्भ पश्यत्तस्मात्त्रैककुभंतेनात्मानमेवपुनरुपा
ध्यावत्त्वमंगप्रशंऽसिषोदेवः शविष्ठमर्त्यन्नत्वदन्योमघवन्नस्तिम
र्डितेंद्रब्रवीमितेवचइतिसएतेनचप्रगाथेनैतेनचसाम्नासहस्रंपसू ॥८७॥

नसृजंत तानेभ्यः प्रायच्छंस्ते प्रत्यतिष्ठन्यः पशुकामः स्याद्यः प्रतिष्ठाका
म एतस्मिन्नगाय एतेन साम्ना स्तुवीत प्र सहस्रं पशूनाप्नोति प्रतितिष्ठति
त्रिवीर्यं वा एतत्साम त्रीं डियमेजस्सच ऐं ड्ई सामें ड इति निधनमिं डिय
एव वीर्यं प्रतितिष्ठति त्रैशोकं ज्योगामयाविने ब्रह्मसाम कुर्यादिमे वै लो
काः सहसंतः स्ते रोचद स्तेषामिंड एतेन साम्ना मुच मपाहन्नयालोर्ड
रोच तामपाहरं स्तस्मात्रैशोकं यामस्मादपाहं साधुई स वल्लीं प्राविशद्यामं त
रिक्षा सा क्लीवं यामपुष्मा सेनास्विनं तस्मात्तेषां नारोनव्याय एवमाशामेति

॥९९॥

तस्या एतद्वसुरोपभजते शुचावा एष विद्धो यस्य ज्योगामयति यत्रैशोकं ब्रह्मसा
म भवति शुचमेवास्मादपहंति दिवेत्ति निधनमुपयंति द्युष्टि वै देवा व्येवास्येवा
सयति ॥१४॥ आकारणिधनं काएवं प्रतिष्ठाकामाय ब्रह्मसाम कुर्यात्क एवोवा
एतत्साम तन्नेनिधनमपश्यत्सनप्रत्यतिष्ठत्सवर्षद्दंशास्याविति द्युवतउपा
श्लोसतदेवानिधनमपश्यत्ततो वै सप्रत्यतिष्ठद्यदेतत्साम भवति प्रतितिष्ठत्ये
वासिष्ठस्य जनित्रं प्रजाकामाय ब्रह्मसाम कुर्याद्वसिष्ठो वा एतत्पुत्रहतः साम्या
पश्यत्स प्रजनयापशुभिः प्रजायत यदेतत्साम भवति प्रजात्या आर्षेयं लोकका ॥९९॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

मायब्रह्मसामकुर्यात्स्वर्गाल्लोनाएतद्वैलोककामाःसामापश्यंस्तेनामर्त्यंलो

२ कमपश्यन्यैतत्सामभवतिस्वर्गस्यलोकस्यज्ञात्या।अभीवर्त्तंभ्रातृव्यवतेब्र

ह्मसामकुर्यादभीवर्त्तेनवैदेवाअसुरानभ्यवर्त्तंतयदभीवर्त्तोब्रह्मसामभ

वतिभ्रातृव्यस्याभिवृत्त्यै।आयंतीयंयज्ञाविभ्रष्टायब्रह्मसामकुर्यात्प्रजा

पतिरुषसमध्येत्स्वांदुहितरंतस्यरेतःपरापतत्तदस्यांन्यषिंचत्तदश्लील

मिदंमेमादुषदितितत्सदकरोत्पशूनेवयदायंतीयंब्रह्मसामभवतिअश्लील

तिवैवैनत्सच्छकरोति॥२॥देवाश्चवाअसुराश्चैषुलोकेष्वस्पर्द्धंतातेदेवाः

॥६९॥ प्रजापतिमुपाधावꣳस्तेभ्य एतत्साम प्रायच्छदेतेनैनान्कालइव्यध्वइतिते
नैनानेभ्यो लोकेभ्यो कालयंत यदकालयंत तस्मात्कालेयं भ्यो भ्रातृव्यं यमेभ्यो लोके २
कालयते य एवं वेद स्तोमो वै देवेषु तरो नामासीद्यज्ञोसुरेषु विदद्वसुस्ते
देवास्तरोभिर्वो विदद्वसुमिति स्तोमेन यज्ञमसुराणामवृञ्जत स्तोमेन य
ज्ञं भ्रातृव्यस्य वृङ्क्ते य एवं वेद साध्या वै नाम देवा आसꣳस्ते वाछिद्यत्तृ
तीयसवनं माध्यन्दिनेन सवनेन सह स्वर्गं लोकमायꣳस्त ईद्वाः काले
येन समतन्वन्यत्कालेयं भवति तृतीयसवनस्य संतत्यै विदद्वसु वै तृतीय ॥६९॥

Takshashila Project

सवनं यन्नरोमभिर्वो विहृदद्वसुमिति प्रस्तोति तृतीयसवनमेव तदभ्यतिवहति
सर्वाणि वै रूपाणि कालेयं यत्सदः प्रस्तावं तेन राथंतरं यद्धृहत्तोरो हान्त्रो हति
तेन बार्हतं यत्स्तोभवान्प्रतिहारस्तेन बार्हतं यद्द्वदिडं तेन राथंतरं सर्वेषु
वरूपेषु प्रतितिष्ठति ॥ ३ ॥ साध्या वै नाम देवा आसंस्ते सर्वेणयज्ञेन सह
स्वर्गं लोकमायंस्ते देवाश्छंदांसि च्युवं सोममाहरंतेति ते जगतीं प्राहिण्वं सा
त्रीण्यक्षराणि हित्वैकाक्षरा भूत्वागच्छत्त्रिष्टुभं प्राहिण्वं सैकमक्षरं हित्वा
त्र्यक्षरा भूत्वागच्छज्जगायत्रीं प्राहिण्वं सा चतुरक्षराणि वै तानि हित्वा छंदांस्या सं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

।।१०।। सातानिचाक्षराणिहरंत्यागछद्दष्टाक्षराभूत्वात्रीणिचसवनानिहस्ताभ्यांद्वे
सवनेहरंतेईं६ष्टात्रतीयसवनंतस्माद्द्वेअ६शुमतीसवनेधीतंतत्तीयसव
नंहरंतेहितिद्दं६ष्टाधयंत्स्यहरत्तस्ययेहियमाणस्यां६शवःपरापतं६स्तेष्ठती
काश्मवन्यानिवृक्षाणयन्नाशीयंततान्यर्जनानियन्नाप्राघ्नंतेप्रघ्नोधास्तस्मा
त्रतीयसवनआशिरमवनयंतियमेवतेगावःसोममहरं६ंतितस्यतद६रसमवन
यंतिससोमन्वायतेत्रिष्टुबगच्छोगायत्रीमब्रूतामुपन्वायावेतिसैब्रवीत्किं
मेततस्यादितियत्कामयस६इत्यब्रूतां६सात्रवीन्ममसर्वप्रातःसवनमहमु ।।१०।।

त्तरे सवने प्रलयानीति तस्माद्गायत्रं प्रातःसवनं गायत्र्युत्तरे सवने प्रलयानि तां त्रि
ष्टुप् त्रिभिरक्षरैरूपैत्सैकादशाक्षरा भूत्वा प्राजायत तां जगत्येकेनाक्षरेणोपैत्सा द्वा
दशाक्षरा भूत्वा प्राजायत तस्मात्तु गायत्री वाव सर्वाणि छन्दांसि गायत्री ह्येतान्यो
षान्युब्धान्यो दितीऽस्तृतीयसवनाद्बीभत्समान उदक्रामत्तद्देवाः स्वादिष्ठयेत्यस्व
दयन्मदिष्ठयेति मद्वत्कुर्वन्पवस्व सोम धारयेत्यपागयन्निन्द्राय पातवे सुत इति
ततो वै तद्धिन्द उपावर्तत य स्वादिष्ठया मदिष्ठयेति प्रस्तौति तृतीयसवनस्य सेन्द्र
त्वाय स्वादिष्ठया वै देवेषु पशवोऽवसन्मदिष्ठयाऽसुरेषु ते देवाः स्वादिष्ठया मदि

॥४९॥ द्वयेतिपश्चन सुरा लोमवज्जं तपश्चन्मात्व्यस्यवङ्गयएवंवेद तासुसंहितं साध्या
वेनामहेवाञ्चासंस्तेवाछियत्तीयसवनंमाध्यंदिनेन सवनेन सहस्वर्ग्लोक
मायर्संस्तेवाःसंहितेन समदधुर्यं समदधुस्तस्मात्संहितं कालेयं पुरस्ता
द्भवति संहितमुपरिष्टाद्धितामायाद्धितृतीयसवने संतायतेसर्वा लिवेरूपा
णि संहितेयत्सं प्रस्तावंतेनराथंतरंयद्बृहतोरोहान्नोहतितेन बार्हतंयत्स
निधनंतेनराथंतरं सर्वेष्वेवरूपेषुप्रतितिष्ठति॥४॥३॥ ऊह्मि कुकु भावेतेमव
ता ऊह्मिकुकुभ्यांवा इन्द्रोवज्रायवज्रं प्राहरत्ककुभिपराक्रमतोह्मिहाप्राहरत् ॥४९॥
ह्मि

तस्मात्ककुभो मध्यमं पदं भूयिष्ठाक्षरं पराक्रमणं हि तदभिसमौहत्तस्मा
दु हिमहतस्तमं पदं भूयिष्ठाक्षरं पुरोगुरुरिव हि वज्रो वज्रं भ्रातृव्याय प्रहरति
य एवं वेद नासिके वा एते यज्ञस्य यदुष्णिक्ककुभौ तस्मात्समाने छंदःसती ना
नायज्ञेव हतस्तस्मात्समानाया नासिकायाः सत्यानानाप्राणेबुश्चरतः प्रा
णा वा उष्णिक्ककुभौ तस्मात्ताभ्यां न वषट्कुर्वंति यद्वषट्कुर्युः प्राणं नग्नो प्रदह्यु
स्ता सुसफं विफमिवैनैतत्तृतीयसवनं तृतीयसवनस्य सफचायाधैतस्मौष्कल
मेतेन नैवै प्रजापतिः पुष्कत्यान्पशून्सृजन्तेषु रूपमदस्थाद्यदेतत्सामभवति

॥९२॥ पशुष्वेवरूपंदधाति पुरोजितीवोऽन्धस इति पथ्याचाक्षर्याच विराजौ भवतः
पथ्ययावै देवाः स्वर्गंलोकमायन्नक्षर्ययस्त्वयोनुप्राजानन्यदेते पथ्याचाक्षर्या
च विराजौ भवतः स्वर्गस्य लोकस्य प्रज्ञात्यै नासुरश्यावाश्वः श्यावाश्वमार्चनान
सः सत्त्रमासीनं थर्चोऽरवहंस एतत्सामापश्यत्तेनवृष्टिमसृजत ततो वै सप्र
त्यतिष्ठत्ततो गातुमविंदत गातुविद्वा एतत्साम विंदते गातुं प्रतितिष्ठत्येनतु
ष्टुवान इंद्रस्तृतीयसवनाद्बीभत्समान उदक्रामत्तं देवाः श्यावाश्वेनेहाए ॥९२॥
हियेत्यन्वह्वयंस उपावर्तत यदेतत्साम भवति तृतीयसवनसेंद्रत्वायैव

Takshashila Project

तद्वांधीगवमंधीगुर्वाएतंपशुकामः सामापश्यत्तेनसहस्त्रंपशूनसृजतयदेतत्सा
मभवतिपशूनांपुष्ट्यैमध्येनिधनंभवत्येतेनवैतृतीयसवनंप्रतिष्ठितंतन्मध्ये
निधनमेडंयन्मध्येनिधनमेडंनस्यादप्रतिष्ठितंतृतीयसवनंस्याद्दशाक्षरंमध्य
तोनिधनमुपयंतिदशाक्षराविराड्विराज्येवप्रतितिष्ठत्यभिप्रियाणिपवंतइति
कावंप्राजापत्यंसामप्रजावैप्रियाणिपशवःप्रियाणिप्रजायामेवपशुषुप्रतिति
ष्ठतिरश्मीवाएतोयज्ञस्ययदेतेनकावेदेवकोशोवाएषयज्ञमभिसमुब्जितो
यदेतेकावेततोभवतोयज्ञस्यारिष्ट्यै॥५॥देवावैब्रह्मव्यभजंत।तस्ययोरसोत्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१९३॥ रिच्यत यज्ञायज्ञीयमभवद्ब्रह्मणो वा एष रसो य यज्ञायज्ञीयं यद्यज्ञायज्ञीयेन स्तु
वंति ब्रह्मण एव रसे यज्ञं प्रतिष्ठापयंति यो निर्वै यज्ञायज्ञीयमेतस्माद्धै योनेः प्रजा
पतिर्यज्ञमसृजत यद्यज्ञं यज्ञमसृजत तस्माद्यज्ञायज्ञीयं तस्माद्वा एतेन पुनरा ब्रा
ह्मणा बहिष्पवमानमस्तोषत यो ने यज्ञं प्रतनवाम हा इति यदुं ततः स्तुवंति यो नौ
यज्ञं प्रतिष्ठापयंत्यसुरेषु वै सर्वो यज्ञ आसीत्ते देवा यज्ञायज्ञीयमपश्यं२ स्तेषां य
ज्ञायज्ञा वो अग्नयरस्याग्निहिन्त्रमवंजत गिरागिरा च दक्षस इति दर्शपौर्णमासौ
प्रप्र वयममृतं जातवेदसमिति चातुर्मास्यानि प्रियं मित्रं न शंसिषमिति सोम ॥१९३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

मध्वरं यज्ञा वोऽग्नये गिरागिरा च दक्षसे प्रवयममृतं जातवेदसम्प्रियं मित्रं नशं
ई॰सिषमिति वैतर्हि छंदाँ॰स्या सर्वाँ॰स्त्ते देवा अभ्यारम्भमभिनिवर्त्तं होभिर्यज्ञम्भ
सुराल मवंजतं होमिर्यज्ञंभ्रातृव्यस्य वृङ्क्ते य एवं वेद तद्धस्म वा अग्न्या हकृशं व
स्वायवा अग्नास्नातव्यः कर्ष्विदग्धशिशुमारी यज्ञपथेप्यस्त्वागरिष्यतीत्येका वै शि
शुमारी यज्ञपथेप्यस्तोयद्यज्ञायज्ञीयं यज्ञिरागिरेत्याहात्मानं तदुद्गातागिरस्मै रं कु
र्वोद्वेयमिरायां यज्ञं प्रतिष्ठापयत्यप्रमायुकः उद्गाता भवति वैश्वानरे वा एतदुद्गा
तात्मानं प्रदधाति यत्प्रप्रवयमित्याह पंप्रीवयमिति वक्तव्यं वैश्वानरमेव परि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥२५॥ कामतियोवैनिष्कुर्वाणंछंदउपैतिपापीयानुजगिवान्भवतितद्वैनिष्कुर्वाणं
छंदोयन्नशार्ङ्गःसिषमितिनुषशार्ङ्गःसिषमितिवक्तव्यंस्युशार्ङ्गःसिषमितिवान
निष्कुर्वाणंछंदउपैतिवसीयानुजगिवान्भवतियस्यवैयज्ञावागंताभवंतिवाच
श्छिद्रेलस्रवंत्यतेवैयज्ञावागंतायेयज्ञायज्ञीयांताएतद्वाचश्छिद्रंयदनृतंयद
ग्निष्टोमयाज्यन्तमाहतदस्वस्ययज्ञःस्रवत्यक्षरेणांततःप्रतिष्ठाप्यमक्षरेऐ
वयज्ञस्यछिद्रमपिदधातिविराजोवाएतद्रूपंयदक्षरंविराज्यैवांततःप्रति
तिष्ठति॥२६॥२ तोवैप्रातरह्वानिछंशार्ङ्गःसियुज्यंतेमुतोवैचियज्ञायज्ञीयस्य ॥२६॥

स्तोत्रे युज्यंते यज्ञा वो ऽग्नये गिरागिरा च दक्षस इति द्वादशाक्षरं प्र वयममृतं
जातवेदसमित्येकादशाक्षरं प्रियं मित्रं न शंसिषमित्यष्टाक्षरं मनुष्टुभमसु
तमा संपादयतीयं वा अनुष्टुबस्यामेव प्रतितिष्ठति वाग्वा अनुष्टुब्वाच्येव प्रति
तिष्ठति ज्येष्ठं वा अनुष्टुब्ज्यैष्ठ्य एव प्रतितिष्ठति कथमिव यज्ञायज्ञीयेय स्त्याहु यं
वेष्टुमि व र्यथानड्वान्प्रस्नावयमाण इच्छमि नैचैतीति वैश्वानरं वा एतद्बुज्ञातानुप्रसीदन्ने मि
नित्याहुर्यद्यज्ञायज्ञीयस्यार्धर्चे ऽ सं प्रत्याहे निपरिक्रामते वो रुक्पं वैश्वानरमेव प
रिक्रामति वैश्वानरेण वा एतदध्वर्युः सदस्यानभिसृजति यद्यज्ञायज्ञीयस्य

॥२१॥ स्तोत्रमुपावर्तयति प्राचस्तेनोद्‌गायं वैश्वानरेणाभिमुखायन ह्येतु वै पितरः प्राव
तं जानंति यज्ञायज्ञीयस्यैव स्तोत्रे पितरो यथायथं जिज्ञासंत आकर्णाभ्यां प्राव
त्यं तद्देवप्राचस्तेतदप्राचतंजानंति पितरो न वैश्वानरो हि नस्यपः प्रघापन्युत
परसजेति वैश्वानरमेव तच्छमयं स्तापोहिशांतिरथो रेतएव तासिंचं त्यापोहि
रेतोद्दक्षिणानूरुमभिषिचंते रक्षिणतो हि रेतः सिच्यते मह दिवप्रत्युत्सेमन
एवास्यतत्कनयेत्युक्तां आपनीः संख्यापयंनिरेतोधेयायहिंकारं प्रतिसं
ख्यःपयंतिहिंकृत्वेति रेतो धीयतआतृतीयायाः संख्यापयंतित्रिवृद्धि रेतः ॥७॥ ॥२१॥

ता

Takshashila Project

देवावा अग्निष्टोममभिजित्योक्थानिनाशक्नुवन्नभिजेतुंतेग्निमब्रुवंस्त्वया
मुखेनेदंजयामेतिसोब्रवीत्किंमेततःस्यादितियत्कामयसइत्यब्रुवंस्सोब्रवी
न्मद्देवत्यान्युक्थानिप्रणयानीतितस्मादाग्नेयीभिरुक्थानिप्रणयंतितस्मादुद्गाय
यत्रीषुगायत्रछंदाह्यग्निस्तेग्निंमुखंकृत्वासाकमश्वेनाभ्यक्रामंस्साकमश्वे न्य
नाभ्यक्रामंस्तस्मात्साकमश्वंतस्मात्साकमश्वेनोक्थानिप्रणयंत्यतेनहि
तान्यग्रेभ्यजयंसइंद्रोब्रवीत्कश्चाहंचेदमन्वेष्यावइत्यहंचेतिवरुणस्तंव
रुणोब्रवीत्तिष्ठदिंद्रा अग्नी हरंतस्मादैंद्रावरुणमनुशस्यते सउवाब्रवीत्कश्चा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥४६॥ हं चेदमन्ववैष्याव इत्यहं चेति बृहस्पतिस्तं बृहस्पतिरब्रवीति ऽ हिंङ्काराच्चाहरत्तस्मादे
डा बार्हस्पत्यमनुशास्यते स एवाब्रवीत् कस्त्वाहं चेदमन्ववैष्याव इत्यहं चेति विष्णुस्तं वि
ष्णुरब्रवीति ऽ हिंङ्काराच्चाहरत्तस्मादेडा वैष्णवमनुशास्यते पशुब्वा एभ्यस्तान्नाहरत्पशवो
वा उक्थानि पशुकामश्छेन स्तुवीत पशुमान्भवति बृहतो वा इडोऽवरुध्यायवज्रं प्राहर
त्तस्यान्तेजः परापतत्तत्सौभरमभवत्कामि वा एतद्वृष्ट्यै क्रियते । इत्याहुर्य इथंतरं
पृष्ठं रथंतरं संधिर्नांतरा बृहता स्तुवंती । ति यत्सौभरेण स्तुवंति बृहत्तेव तदं
तरा स्तुवंति बृहतो ह्येतत्तेजो यत्सौभरं यदि बृहत्सामातिरात्रः स्यात्सौभरस्तुक्थे ॥४६॥

Takshashila Project

नां ब्रह्मसाम कार्यं बृहद्वै तत्तेजस्साम समर्द्धयति यद्धि रथंतरसामा सौभरं कुर्याद्
जामि तद्यद्देवानां वै स्वर्गं लोकं यतां दिशोऽमीयंत ततः सौभरे लोक इत्युदस्तभ्नुवं-
स्ततो वै ता अदृंहं ततः प्रत्यतिष्ठंस्ततः स्वर्गं लोकं प्राजानन्यः स्वर्गकामः स्या
द्यः प्रतिकामः सौभरेण स्तुवीत प्र स्वर्गं लोकं जानाति प्रतितिष्ठति प्रजापतिः प्र
जा असृजत ताः सृष्टा अशनायंस्ताभ्यः सौभरेणोर्गित्यन्नं प्रायच्छत्ततो वै ताः
समैधंत समैधंते ताः समां प्रजायंत एवं विद्वांसौभरेणान्नायति ता अब्रुवन् सुभ
तं नो भार्षीरिति तस्मात्सौभरं वृष्टिकामाभ्यस्तां प्रायच्छदन्नमेव यो वृष्टिका

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२६॥ मः स्याद्यो न्नाद्यकामो यः स्वर्गकामः सो भरेण स्तुवीत ह्येवि निरषि कामायनिध
नेकुर्याद्धर्गित्यन्नाद्यकामायोऽइति स्वर्गकामाय सर्वैर्वेवकामाः सोभरः२ सर्वेभ्र
वकामेषुप्रतितिष्ठत्येषैतन्नामर्मेधं नमेथस्समांगिरसः६ सत्रमासीन२ स्वपिर-
म्याक्रयं सोग्निमुपाधावत्स्याहिनोच्यग्न ए कयंति तं वैभ्वानरः पर्युदतिष्ठत्त
तो वै स प्रत्यतिष्ठत्ततो गातुमविंदत गातुविद्वा एतत्साम विंदते गातुं प्रतितिष्ठ
त्येतेन तुष्टुवानो विश्वंदस्सस्वो भवंत्यहो रात्रयो रूपं नेवस्येतद्दक्षो रूपं नरात्रे
र्यदुक्षानोंककुप्रथमायोस्मिन्गायत्र पुरस्तात्सिगनुष्टुप्तेना नुष्टुभोनयंत्यक्षावाक
साम्नः ॥२८॥ हारिवर्णं भवन्त्यसुरा वा एषु लोकेष्वासंस्तान्देवा हरिमित्यपमित्य ॥२७॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्माल्लोकान्नाप्नुदंत विराजसीत्यंतरिक्षाद्दिवेदिवस्यमुष्मान्नघाएवं वैभ्योलो
केभ्यो भ्रातृव्यं प्रणुद इमाल्लोकानभ्यारोहति हरिवर्लोका एतत्पशुकामः सामाप
श्यत्तेनसहस्रंपशून्सृजत यदेतत्साम भवति पशूनांपुष्ट्या अंगिरसः स्वर्गंलो
कंयतोरक्षांसि अस्यन्व सचंत तान्येतेन हरिनर्लोकापाहत यदेतत्साम भवति रक्षसामप
हत्यैएतेन निवाश्राव्यंततेषां यच्चेजोरसोसरिच्यत तद्देवाः सममभरन्दृढस्तदुदू
द्रीयममभवत् सर्वेषांवा एतत्पशूनांतेजोयदुदूद्रीयं तस्मादाएतत्सुरासजा सु
तायनाकन्यापवसीयसोविश्यत्याएवहेविव एषे स्तुदु वानोयउदूद्रीयेनस्तु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५७॥ तेसर्वाणिवैरूपाण्युद्रःशीयंगायंतिवागायंत्रिणएतिरथंतरस्यरूपमेतिहि
रथंतरमाहिबृहतऊर्द्ध्वमिवाहिबृहत्स्परिष्टोभोवैरूपस्यपरिष्टुर्द्धःहिवैरूपम
नुतोहिवैराजस्यानुतुन्नःहिवैराजमर्द्धेडाशाकरीणमतिस्वारोरेवतीनामर्द्धेड
यावैरवाअसुरानवहत्यातिस्वारेणस्वर्गंलोकमारोहःस्तथएवंवेदार्द्धेडये
वभ्रातव्यमवहत्यातिस्वारेणस्वर्गंलोकमारोहत्यर्द्धेडयावैपूर्वयज्ञःसंस्थापयं
त्यतिस्वारेणोत्तरमारभंतउपैनमुत्तरोयज्ञोनमतियएवंवेदपाङ्क्तोवाएतत्सामपा
ङ्क्तोयज्ञःपाङ्क्तःपशवोयज्ञएवपशुषुप्रतितिष्ठत्याष्टादंष्ट्रंसद्विकामायकुर्या ॥५८॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

द्दशार्दः द्वौ वै रूपौ पुत्त्रौ प्रजा-अजीर्यस्सरमार्द्रौ कान्विच्छिचैरि वार्दः-अमन्य
त स एतेरजसि सामनी-अपश्यत्तयोर प्रयोगार्द्दबिभे-सो ब्रवीद्ध्यवश्यो
मे सामर्थ्यर्दः स्तवानो॑हन्य षेवा एत साम प्राश्नो भूतं यशरा॥२३॥ हे भवत
द्व संध्या एवागालागायत्रीषु ब्रह्मवर्चसकामायो च्छानि प्रणयेत्सुगार्गायत्त्राणांव
सामानुष्टुभ्यच्छावाकसामसेषा गायत्री संपद्यते तेजो ब्रह्मवर्चसं गाय
त्री तेज एव ब्रह्मवर्चसमेवरुंधे गायत्रीषु पशुकामायो च्छानि प्रणये
युरुष्णिहिंव सामानुष्टुभ्यच्छावाकसामसेषोष्णिक्कुंपद्यते पशवो-

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥५४॥ वाउ ह्स्मैका ष्टनेवाव रूपश्नु गायत्रीषु पुरुषकामायो छानि प्रणयेयुः ककु
भि ब्रह्मसामानुष्टुभ्य छावाकसाम ककुभं पद्यते पुरुषो वै ककुप्पुरुषानेवा
वरुंधे विराडुं नायकामायो छानि प्रणयेयुरु ह्स्मिहि ब्रह्मसामानुष्टुभ्यछा
वाकसाम सेपा विराडुं पद्यते न्ने विराडुं न्नाद्यमेवावरुंद्धे स्वरपङ्क्तिः पुज्येष्ठ
कामायो छानि प्रणयेयुरु ह्स्मिहि ब्रह्मसामानुष्टुभ्य छावाकसाम सेपानु
ष्टुभं पद्यते ज्यैष्ठ्यं वा अनुष्टुब्ज्यैष्ठ्यमेवावरुंद्धे ॥१०॥३ स्पष्टमः प्रपाठकः ॥
॥ वावाउ छान्यभिजित्यराविन्नाशाकुं वन्नाभिजेतुं ते स्तुरा न्नात्रितमः प्रवि ॥२६॥

Takshashila Project

स्तोम्नानुव्यपश्यं२ स्तं एतमनुष्टुप्प्रांगिरसं प्रगाथमपश्यंस्तेन विराजं ज्योतिस्तान्वि
राजा ज्योतिषानुपश्यंतोनुष्टुभा वज्रेण रात्रेर्निरघ्नन्यदेशोनुष्टुप्प्रांगिरसः प्र
गाथो भवति विराजैव ज्योतिषानुपश्यन्त्यनुष्टुभा वज्रेण रात्रेर्भ्रातृव्यं नि
र्घ्नंति तान्समंतं पर्यायं प्राणुदंत यत्पर्यायं प्राणुदंत तत्पर्यायाणां पर्यायत्वं प्रथ
मानि पदानि पुनरादीनि भवंति प्रथमस्य पर्यायस्य प्रथमे हि पदे२ पुनरादायं
प्रथमरात्राच्चान्प्राणुदंत पांतमा वो अंधस इति प्रस्तौत्यंधो वै पांतमंधो रात्रिरंधे
वैतद्रात्रिमारभंते तां स्तुवते हव्यं वीतहव्यः श्रायसो ज्योतिरदृ एतत्सामापश्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१००॥ सोवागच्छत्यत्याति छंदवगच्छति प्रातितिष्ठत्येतेननुष्टुबानस्तमहववना एतेप्रवि
शंति ये रात्रिमुपयंति यदेकोनिधनं रात्रेमुखे भवति प्रज्ञात्यै यदा वै पुरुषः
स्वमोक~~निधनेनगच्छति~~ आगच्छति स सर्वं ता हि प्रजानाति सर्वमस्मै दिवा भवति
तेमध्यमं पर्यायमभ्ययंततेषामोहं स यन्नेनवाचमवरुजंतवाचं भ्रातृव्यस्य वृ
ङ्क्ते य एवं वेद त्रिणिधनं भवति यथा वा अत्र क्रोमाथ्यं हि नर्द्धं सवनं त्रिणिधना
यतनमेवं मध्यरात्रेर्मध्यमः पर्यायस्त्रिणिधनायतनः सलोम वा यमध्यमानि
पदानि पुनरादीनि भवंति मध्यमस्य पर्यायस्य मध्यमे हि पदैः पुनरादायं मध्य ॥१००॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मरात्रान्त्राणुदंततउतेमंपर्यायमश्रयंततेषांघ्नतश्रुन्निधनेनपश्नूनवंजनतपरा
नोवेघ्नत स्तुतःपश्नून्भ्रातृव्यस्यवृङ्क्तेयएवंवेदोत्तमानिपदानिपुनरादीनिभवं
स्तुत्तमस्यपर्यायस्योत्तमैर्हिपदैःपुनरादायमुत्तमरात्रान्त्राणुदंततांसंधिनाभि
पलायंततानानाश्विनेनासरःहाय्यमगमयन्नसरःहाय्यंभ्रातृव्यंगमयतियएवं
वदेषावाअग्निष्टोमस्यसंमायइत्याहुरहरहस्तोत्राण्यग्निष्टोमोहरहस्तो
त्राणिरात्रिरेषावाउक्थ्यस्यसंमायइत्याहुरुक्थान्युक्थानित्रिदेवत्यःसंधियथा
वाअक्षउक्थान्येवमेवरात्रेःसंधिर्नानारूपाण्युक्थानिनानारूपाण्येते

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥१०१॥ त्वचा भवंति रथंतरं प्रतिष्ठाकामाय संधिं कुर्यादियं वै रथंतरमस्यामेव प्रतितिष्ठति बृहत्स्व
र्गकामाय संधिं कुर्यात्स्वर्गो लोको बृहत्स्वर्ग एव लोके प्रतितिष्ठति वारवंतीयं वा वामदेव्यं
वा श्यैतं वैतेषामेकं पशुकामाय संधिं कुर्यात्पशवो वा एतानि सामानि पशुष्वेव प्रतितिष्ठ
त्याश्विनं होतानुशंसति प्रजापतिर्वा एतत्सहस्रमसृजत तद्देवेभ्यः प्रायच्छत्तस्मिन्नेस
मराधयंस्ते सूर्यं काष्ठां कृत्वाजिमधावंस्तेषामश्विनौ प्रथमावधावतां तावन्वब्रुवं स
हनावस्त्विति तावब्रूतां किं नौ ततः स्यादिति यत्कामयेथे इत्यब्रुवंस्तावब्रूतामस्मे इदं स्यामि
दमुच्यतामुच्यातामिति तस्मादाश्विनमुच्यते सर्वाः खलु देवताः शस्यंतेऽस्मिन् शस्यमानेऽमिव ॥१०१॥

Takshashila Project

स्येते थावत्या सूर्यस्योदितोः शार्कसे सूर्य इहिकाष्ठामकुर्वत ॥२॥ पांतमावो त्र्यंधस इति वैतद्व्याम
८ न्यसेत्रेवार्धेते मयंति ये रात्रिमुपयंति यद्दोको निधनं रात्रेर्मुखे भवत्योकसो प्रत्याकाय प्रव
इंद्राय माध्वनमिति गौरीवितं व्रत्सयद्वाव्यकुर्वत ततो यदत्यरिच्यत तद्गौरीवितमभवदतिरिक्तं
गौरीवितमतिरिक्तमेतत्स्तोत्रं यद्रात्रिरतिरिक्त एवातिरिक्तं दधाति वयमु त्वा तदिदर्था इ
ति का एवमेतेन वेक एव इंद्रस्य सांविद्यमगच्छदिंद्रस्यैवैतेन सांविद्यं गच्छतींद्राय मद्वने
सुतमिति श्रौतकक्षं क्षत्रसाम क्षत्रमेवैतेन भवत्ययं त इंद्र सोम इति दैवोदासमग्निष्टोमेन
वै देवा इमं लोकमभ्यजयन्नंतरिक्षमुक्थ्येनातिरात्रेणामुं त इमं लोकं पुनरभ्यकामयंत त
इहत्यस्मिल्लोके प्रत्यतिष्ठन्यदेतत्साम भवति प्रतिष्ठित्या अहुस्सत्सनमपिशार्करीषु प्रोहत्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

।।१०२।। सुरावा एषु लोकेष्वासंस्तान्देवा अर्ह्व स सनेनेभ्यो लोकेभ्यः प्राणुदंत तत एव वैदेभ्यो लो
केभ्यो भ्रातृव्यं प्रणुदते स्वआयतने सत्रमासत आतृन्नइंद्रक्षुमंतमित्याकूपारमकूपारं
गिरस्यासीत्तस्या यथा गोधाया स्वगेवं वगासीत्तामेतेन त्रिः साम्नेन्द्रः पूत्वा सूर्यत्वचसम
करोत्तेद्वा वसातर्ह्य कामयत य कामा एतेन साम्ना स्तुवते स एभ्यः कामः समृध्यते
मित्रा वरुणभा सुत इत्यर्षभं क्षत्रसाम क्षत्रमेवैतेन भवतीदं वसो सुतमंध इति गारमेते
नवै गर इंद्र मग्रीणात्प्रीत एवास्यैतेनेंद्रो भवतीर्ह्व स्यन्वो जसेति माधुछंदसं प्रजापतेर्वा एषा
तनूर्यत्तया मन्त्री प्रयुज्यत आ वेतानि षीदतेति द्वैवातिथं द्वेवातिथिः सपुत्रो हानायर्ह्व स्वरन्न
रण्ये उर्वारुण्य विंदत्तान्येतेन साम्नोपासीदत्ता अस्मे गावः एश्नयो भूत्वोदतिष्ठन्यदेतत्साम ।।१०२।।

भवति पशूनां पुष्ट्यै योगे योगे तवस्तरमिति सोमेधर्ह्व रात्रिषामरात्रेरेवसमृद्ध्या इं
द्र सुतेषु सोमेष्विति कौत्सं कुत्सश्च लुशश्चेंद्रं व्यह्वयेतां स इंद्रः कुत्समुपावर्त्तत तं
शतेन वाध्रीभिरांडयोरबध्नात्तं लुशोभ्यवदत्प्रमुच्य स्वपरिकुत्साद्दि लगहि किमु
त्वावानोडयोर्बद्धस्यासाता इति ताः संछिद्य प्राद्रवत्स एतत्कौत्सः सामापश्यत्तेनेन म
च्चवदत्स उपावर्त्तत यदेतत्साम भवति सेंद्रत्वाय ।।१।। यदि सत्रायदीक्षेरन्नवसाम्यु
त्तिष्ठेत्सोममपभज्य विश्वजिताति रात्रेण यजेत सर्ववेदसेन सर्वस्मा एव दीक्षंते स
र्वमाप्नोति या इद्रु क्षिण्यद्दशाति ताभिरतिप्रसुद्रेयदि पर्यायैरस्तुतमभिव्युछेत्पंच
दशभिर्होत्रैः स्तुयुः पंचभिः पंचभिरितरेभ्यो न्तेनिविवस्वदुषस इति संधिना स्तुयुः
द्रु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१०३॥ प्राणा वै त्रिवृत्स्तोमानां प्रतिष्ठा रथंतरꣳ साम्नां प्राणꣳश्चैवोपयंति प्रतिष्ठां च षष्टिं च
त्रीणि च शतानि होतारꣳ सति तावत्यः संवत्सरस्य रात्रयः संवत्सरसंमिताभिरेव
तदहाभि रात्रिभिरन्नमाप्नोति यद्वा कस्तुवंति तत्स्तुतं यत्संप्रस्तुवंति तत्सुतं यद्रतिष्टुवं।
तित स्तुष्टुतं यद्यद्वा कस्तुयुर्यावतीभिर्न्नस्तुयुस्तावतीभिर्वा तिष्टुयुर्भूयोक्षराभिर्वा य
द्यतिष्टुयुर्यावतीभिरतिष्टुयुस्तावतीभिर्वा न स्तुयुः कनीयोक्षराभिर्वा यद्यद्वा कस्तु
युस्त्रीऽमग्निष्टोमसाम कार्यं निधनमेकेऽयेहताभ्यामेतत्समं क्रियते यद्यतिष्टुयुः
स्वारमग्निष्टोमसाम कार्यं मूनमिव वा एतत्साम्नो यत्स्वरस्तेनैवतत्समं क्रियते ॥१॥
यदि सोमो सꣳस्तुतो स्यातो। महति रात्रेः प्रातरनुवाकमुपाकुर्यात्पूर्वो वाचं पूर्वछंदाꣳ ॥१०३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सि पूर्वो देवताया इन्द्र ऋषभवन्ती प्रतिपदं कुर्यादिन्द्रो वै ऋषभः प्रातः सवनं वै नो देवेषामिन्द्रं वा इन्द्रो यो खलु

वा हुः सवन मुखे सवन मुखे कार्या इति सवन मुखा सवन मुखा देवेषामिन्द्र इन्द्र सुसमिद्धो हेत

व्यमग्निर्वै सर्वा देवताः सर्वा एव देवताः पश्यन् जुहोति संवेशायोपवेशाय जगत्यछंदसे भि

भूतये स्वाहेति जुहोति छंदांसि वा अभि भूतयस्तैरेवैनानभिभवत्युभे बृहद्रथंतरे कार्ये

मत्रवा इन्द्रस्य हरीता इन्द्र इन्द्रस्य वै हरी बृहद्रथंतरे यदुभे बृहद्रथंतरे भवतः पूर्व एवे

न्द्रस्य हरी आरभंते तो रश्मवसे कार्ये तुरश्रवसः श्रवे पारावतानां च सोमो सर्व सुताः वा स्तो

तत एते तुरश्रवाः सामनी अपश्य त्ताभ्यामस्मा इन्द्रः शाल्मलिना यमुना या हव्यं निरावह

द्य तौ रश्मवसे भवतो हव्यमेवेवां रुद्वे पूर्वे मिथुनि सुयविपूर्वाः प्रस्नान्ति ताः पूर्वास्त्वीर्थे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥४०५॥ जयंति पूर्वोह्येवेदमारभंते विहव्यꣳ शस्यꣳ जमदग्नेर्वसिष्ठश्च सोमौ सꣳसुतावास्तां
तत एतज्जमदग्निर्विहव्यमपश्यत्तमिंद्र उपावर्त्तत यद्धि हव्यꣳ होता शꣳसतीदमेवैषां
वृङ्क्ते यद्गृहीतसोमः स्यादुक्थ्यः कार्यो यद्युज्योतिरात्रो यो वै भूयान्यज्ञक्रतुः स इंद्र
स्य प्रियो भूयसैवैनं यज्ञक्रतुनेंद्रं वृङ्क्ते पोरव त्वाहुर्दुष्प्राप इव वै परः पंथा यमेवा
न्ये यज्ञक्रतुमारभेत तस्मान्नेयादिति संजनीयꣳ शस्यमगस्त्यस्य कयाशुभीयꣳ शꣳ
स्यमस्या अमुष्या अध्यधा न्मिथुनाद्धोराभ्यामेवैनान्निर्भजति॥६॥ यदि सोम
मक्रीतमपहरेयुरन्यः क्रेतव्यो यदि क्रीतं योन्याभ्याशꣳ स्यात्स आहृत्यः सोमविक्रयि ॥३०७॥

तो नु किंचिद्दद्यात् । यदि सोमं न विंदेयुः पूतीकानभिषुणुयुर्यदि न पूतीकानर्जु
नानि गायत्री सोममहरत्तस्या अनुविसृज्य सोमरक्षिः पर्णमछिनत्तस्य योऽं
शुः परापतत्स पूतीकोऽभवत्तस्मिन्निंद्र ऊतिमविंदत्पूतीको वा एष यत्पूतीकानभि
षुण्वंत्यूतिमेवास्मै विंदंति प्रतिधुक्च प्रातः पूतीकाश्च शृतं च मध्यंदिने पूतीकाश्च
दधि चापराह्णे पूतीकाश्च सोमपीथाद्वा एतस्मादपक्रामतीत्याहुर्यस्य सोममप
हरंतीति स त्वोषधीश्च पशूंश्च प्रविशति तमोषधिभ्यश्च पशुभ्यश्चावरुंद्ध इंद्रो वृत्र
महंस्तस्य योनस्तः सोमः समधावत्तानि बभ्रुतूलान्यर्जुनानि यो वपायाउच्छ्रिव

॥१०५॥ न्तो यास्तानि लोहिततूलानि यानि बभ्रुतूलान्यर्जुनानि तान्यभिषुणुयादेतद्वै
ब्रह्मणो रूपं साक्षादेव सोममभिषुणोति श्रायंतीयं ब्रह्मसाम कार्यं स्वदेवेनैक
रोति यज्ञायज्ञीयमनुष्टुभि प्रोहेद्वाचैवैनं समर्द्धयति वारवंतीयमग्निष्टोमसाम कुर्या
मिंद्रियस्य वीर्यस्य परिगृहीत्यै पंचदक्षिणा देयाः पाङ्क्तो यज्ञो यावानेव यज्ञस्तमेवा
रभते बभ्रुघाद्भुत इत्यप्युन्नीक्षेत तत्र तद्रूधाद्यद्वास्यं स्यात् ॥ ५ ॥ यदि कलशो
दीर्येत। वषट्कारनिधनं ब्रह्मसाम कुर्याद्वषट्कृतो वा एतस्य सोमः परासिच्यते।
यस्य कलशो दीर्यते यद्वषट्कारनिधनं ब्रह्मसाम भवति वषट्कृत एवास्य सोमो भव ॥१०५॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिविधुंदद्राणंसमनेबहूनामित्येतासुकार्यमेषहिबहूनांसमनेशीर्यतेयत्कलु
शास्त्रदाहुर्नवाआत्मार्त्तिरनूयातेवाएषआर्त्तिमनुवदतिगःकलेशोदीर्णंदद्राणंव
तीषुकरोतीतिआयंतीयमेवकार्यंप्रजापतिःप्रजाअसृजतसदुग्धोरिरिचानोमन्यत
सएतदायंतीयमपश्यत्तेनात्मानंसमश्रीणत्प्रजयापशुभिरिन्द्रियेणदुग्धइववाए या
षरिरिचानोयस्यकलशोदीर्यतेयदायंतीयंब्रह्मसामभवतिपुनरेवात्मानंसमश्री
णातिप्रजयापशुभिरिंद्रियेणयदिआयंतीयंब्रह्मसामस्याद्दैवीषुत्रिष्टुप्सुवषट्कार
णिधनंकुर्याद्यद्वैयज्ञस्यस्रवतिवाचंप्रतिस्रवतिवागनुष्टुब्यज्ञोविष्णुर्वाच्येवयज्ञस्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥१०६॥ छिद्रमपिदधाति यद्वै यज्ञस्य स्रवसं ततः स्रवति वा एवं तीयमग्निष्टोमसाम कार्यं यज्ञस्यैव
छिद्रं वारयते ॥६॥ यदि प्रातःसवना सोमोतिरिच्येता। स्ति सोमो अयर्ऽः सुत इति मरुत्वती
षु गायत्रेण स्तुयुर्माध्यंदिनं वा एष सवनं निकामयमानो भ्यतिरिच्यते यः प्रातःसवनादि
तिरिच्यते तस्मान्मरुत्वतीषु स्तु[?]ति मरुतह्वि माध्यंदिनर्ऽः सवनं तस्माद्गायत्रीषु गा
यत्रर्ऽः हि प्रातःसवनं यस्मात्सोमाद्दतिरिच्येत स एव स्तोमः कार्यः स सौम[?]गायिडौ वै
समवर्ऽः होतानुशर्ऽः सति वीर्यं वा इडो यज्ञो विष्णुर्वीर्य एव यज्ञे प्रतितिष्ठति यदि माध्यंदि
ना सवनाद्दतिरिच्येत बृहन्महर्ऽः असि सूर्येत्यादित्यवतीषु गौरीवितेन स्तुयुस्तृतीयस ॥१०६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

वनं वा एष निकामयमानोभ्यरिच्यते यो माध्यंदिनात्सवनादतिरिच्यते तस्मादादि
त्यवतीषु स्तुवंत्यादित्यः हि तृतीयसवनं तस्माद्बृहतीषु बार्हतः हि माध्यंदिनः सव
नं यस्मात्स्तोमादतिरिच्येत स एव स्तोमः कार्यः सलोमत्वाये ड्ञावेद्य वरः होतानुशंस
ति वीर्यं वा इंद्रो यज्ञो विष्णुर्वीर्य एव यज्ञे प्रतितिष्ठति यदि तृतीयसवनादतिरि
च्येत विष्णोः शिपिविष्टवतीषु गौरीवितेन स्तुयु यज्ञो वै विष्णुः शिपिविष्टो यज्ञ एव
विष्णौ प्रतितिष्ठत्यतिरिक्तं गौरीवितमतिरिक्त एवातिरिक्तं दधात्येतदन्यत्कुर्युरु
क्थान्यन्यत्र एवैषु रुक्थानि वा एष निकामयमानोभ्यतिरिच्यते योग्निष्टोमादतिरि

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

॥१०७॥ च्यते यदुक्थेभ्योतिरिच्येतातिरात्रः कार्यो रात्रिर्वा एष निकाममयमानोभ्यतिरिच्य
ते यदुक्थेभ्योतिरिच्ये यदि रात्रेरतिरिच्येत विष्णोः शिपिविष्टवतीषु बृहत्तास्तु
सु रेवतीषु वातिरिच्येत इत्याहुर्यो रात्रेरतिरिच्येत इत्यमुं वा एष लोकं निकामय
मानोभ्यतिरिच्यते यो रात्रेरतिरिच्यते बृहतास्तुवंति बृहद्द्वमुं लोकमाप्नुमर्हति तमेवा
प्नोति ॥७॥ यदि दीक्षितानां प्रमीयेत दग्ध्वास्थीन्युपनह्य यो नेदिष्ठी स्यात्तं दीक्षयित्वा
सह यजेरन्नेतद्वान्वकुर्युरभिषुतान्सोमान्गृहीत्वा ग्रहान्याः सो दक्षिणस्राक्तिस्वदा
स्तुयुर्मार्जालीये वा पिता एतस्य यज्ञो यो दीक्षितः प्रमीयते तमेते न निरवद्यंते यामे ॥१०७॥

Takshashila Project

नस्तुवंति यमलोकमेवैनं गमयंति तिसृभिः स्तुवंति तृतीये हि लोके पितरः पराची
भिः स्तुवंति पराङिव हीतोसौ लोकः सार्पराज्ञ्यास्तिसृभिः स्तुवंत्यर्बुदः सर्प एताभिर्मृतां
त्वचमपाहत मृतामेवैताभिस्त्वचमपघ्नते तास्त्वचोनुब्रुवंतस्त्रिर्मार्जालीयं परियंति
सव्यान्यूरून्याघ्नानाः स्तुतमनुशंसं त्यमुष्मिन्नेवैनं लोके निधुवंति यंति वा एते
पथ इत्याहुर्ये मृताय कुर्वंतीत्येड वायवाग्रान्नग्रहान्ग्रहन्ते पुनः पंथानमपियं
त्यग्नञ्च्यावृत्यः पिपवस इति प्रतिपर्यायमेव जीवंति तेश्रायुरैधाति संवत्सरे स्त्री
नियाजयेयुः संवत्सरो वै सर्वस्यशान्तिर्यत्पुरा संवत्सराद्याजयेयुर्वाचिमस्कृतां

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१०८॥ क्रूरामृच्छेयुरसंमितैः स्तोत्रैः स्यादसंमितो ह्यसौ लोकस्त्रिवृतः पवमानाः स्युः
सप्तदशमितरत्सर्वं यत्त्रिवृतः पवमाना भवंति प्राणा वै त्रिवृत्प्राणानेवोपयंति
यत्सप्तदशमितरत्सर्वं प्रजापतिर्वै सप्तदशः प्रजापतिमेवोपयंति प्राणापानैर्वा ए
तद्व्यृध्यंते इत्याहुर्ये मृताय कुर्वंतीति मैत्रावरुणग्राहान्गृह्णंते प्राणापानौ
मित्रावरुणौ प्राणापानैरेव समृध्यंते ॥८॥ यस्य कलशो उपदस्यति कलशमेवा
स्योपदस्यंतं प्राणोऽनूपदस्यति प्राणो हि सोम इत्याहुः पयोऽवनयेदित्यथो खल्वा
हुरंतर्हितमिव वा एतद्यत्पयो हिरण्यमेवापोऽभ्यवनयेद्धिरण्यमभ्युन्नयेदिति प्रा ॥१०८॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

णवाऽआपोमृतꣳहिरण्यममृतेनास्य प्राणान्दधाति स सर्वमायुरेति यस्य नाराश
ꣳसः स उपवायति नाराशꣳसः समेवास्योपवायंतं प्राणेनूपदस्यति प्राणो हि सोमोयमध्व
र्युरंततोऽग्रहं गृह्णीयात्तस्यानुमवनयेत्प्रायश्चित्त्यै वै ग्रहो गृह्यते प्रायश्चित्त्यै वास्मै प्रा
यश्चित्तिं करोति यदि पीतापीतो सोमो संगछेयायातामंतः परिध्यंगारान्निर्वर्त्यजु
हुयाद्धुतस्य चाहुतस्य चाहुतस्य हुतस्य च पीतापीतस्य सोमस्येंद्राग्नी पिबतꣳ सुतꣳ
स्वाहेति सैव तस्य प्रायश्चित्तिः प्रजापतये स्वाहेत्यभक्षस्लीपस्य जुहुयाद्धुत्तरार्द्धे
पूर्वार्द्धे उपरव इंदुरिंदुमवागादित्यवव्रह्स्य भक्षयेत्तस्यत इंद्रविंदुपीतस्येंद्रिया

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥१०७॥ वतः सर्वगणस्य सर्वगणउपहूतउपहूतस्य भक्षयामीति हिरण्यगर्भः समवर्त्तता
ग्रइत्याज्येनाभ्युपाकृतस्य जुहुयादाग्नीध्रं परीत्य भूतानां जातः पतिरेक आसी
त्स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां तस्मैतरइदो हविषा विधेम स्वाहेति सेवतस्यप्रा
यश्चित्तिर्यदि ग्रावाणापिशीर्यते पशुभिर्यजमानो व्यृध्यते पशवो वै ग्रावाणो धुता
नस्य मारुतस्य साम्नास्तुयुर्मारुता वै ग्रावाणः स्वेनैवैनान्रूपेण समर्द्धयति
यदि सोममभिदहेद्दूणेनाध्वर्युः स्याशायेत स्तोत्राण्युक्तानाशस्त्राणि होताप
यथापूर्वं यज्ञेन चरेयुः पंचदक्षिणादेयाः पाङ्क्तो यज्ञो यावान्यज्ञस्तमेवारभते वस्र ॥१०७॥

ग्यादुद्देत्यपुनर्द्दीक्षेततत्रद्याययद्द्वादशंस्यात्पुरस्ताद्द्वादश्यादीक्षेतयद्द्वादशीमतिज
येदंतद्दीयेत॥७॥यदिमहावीरोभिद्येत।तेभिन्नमाभिमृशेद्घर्मस्तेचिरभिस्त्रि
षःपुराजन्नुभ्यश्वात्वद्दःसंधातासंधिंमघवापुरूवसुर्न्निष्कर्त्ताविहुतंपुनर्माम
निष्कुइवेंद्रत्वद्दरत्नोइववनानिनप्रजहिमान्यादिवोदूरोवासोत्र्यमन्मसमन्म
हीत्तरोशावोनुग्माभस्ववत्नहंसरुत्सुतेमहतासूरराथसानुस्तोमंमंदमहीतिम
हावीरंभिन्नमभिमृशेत्सैवतस्यप्रायश्चित्तिरसूर्यंवाएतस्माद्धर्मस्ऊर्वीतेजइन्द्रि
यंवीर्यमन्नाद्यंप्रजाःपशवोपक्रामंतियस्ययूपोविरोहतिसईश्वरापापीयान्भवि

Takshashila Project

॥२९॥०॥ तोस्त्वाष्ट्रं पशुं बहुरूपमालभेत त्वष्टा वै पशूनां रूपाणां विकर्त्ता तमेव तद्दुपधावति
स एनं तेजसेन्द्रियेण वीर्येणान्नाद्येन प्रजया पशुभिः पुनः समर्द्धयति स एव तस्य प्राय
श्चित्तिः ॥१०॥ इति नवमप्रपाठकः समाप्तः ॥ अग्निना पृथिव्यौषधिभिस्तेनायं
लोकस्थिर वायुनान्तरिक्षेण वयोभिस्तेनेष लोकस्थिर द्यौयमेतरादित्येन दि
वा नक्षत्रैस्तेनासौ लोकस्थिर एते हैव त्रिरत आयतनमेवास्य बंधुतायतनवा
बंधुमान्भवति य एवं वेद तमुप्रतिष्ठित्याहुः स्थिरद्धो वै पुलोकेषु प्रतिष्ठितो ईमा
स एव पंचदशस्यायतनमेवास्य बंधुतायतनवान्बंधुमान्भवति य एवं वेद तम्भो ॥१॥१०॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

न्नोवसमित्याहुरहर्मासशोहिप्रजाः पशवन्नुजोवसंपुष्यंतिसंवत्सरएवसमस्ता·
स्यायतनंद्वादशमासाः पंचर्त्तवएतदेवसमस्तस्यायतनमेषास्यबंधुता
यतनवान्बंधुमान्भवतियएवंवेदतमुप्रजापतिरित्याहुः संवत्सरं·हिप्रजाः
पशवोनुप्रजायंतेऽसावादित्यएवैकविंश·स्यायतनंद्वादशमासाःपंचर्त्तवस्त्र
यइमेलोकाऽसावादित्यएकविंशएतदेवैकविंश·स्यायतनमेषास्यबन्धुता
यतनवान्बंधुमान्भवतियएवंवेदतमुदेवतमइत्याहुःप्रदेवतमामाप्नोतियए
वंवेदत्रिवृदेवत्रिणवस्यायतनमेषास्यबंधुतायतनवान्बंधुमान्भवतियएवं
वेदतमुपृष्टिरित्याहुस्त्रिवृद्ध्येवैषपुरोदेवताएवत्रयस्त्रिंश·स्यायत

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥१११॥ तेत्रयस्त्रिंशद्वैदेवताः प्रजापतिश्चतुस्त्रिंश एतद्वैत्रयस्त्रिंशस्यायतनन
मेषास्यबंधुतायतनवान्बंधुमान्भवतियएवंवेदतमुनाकइत्याहुर्नहि
प्रजापतिः कस्मैचनाकंछन्दांसि स्येवछंदोमानामायतनमेदेषांबंधुताय
तनवान्बंधुमान्भवतियएवंवेदतानुपृष्ठिरित्याहुः पशवोहिछंदोमाः॥
१॥ प्रजापतिः प्रजाअसृजत सोताप्यत तस्य वा ज्योतिरुदस्र क्रामत्सोऽब्रवी
कोमेयंज्योतिरुदस्रहीदितिस्वेनतेवागित्यब्रवीद्विराजं वाछंदसांज्योति
ष्ट्वायजांताइतितस्माद्योविराजंस्तोमः संपद्यतेतंज्योतिष्टोमोऽग्निष्टो ॥११२॥

मइत्याचक्षतेविराड्विछन्दसांज्योतिर्ज्योतिः समानानांभवतियएवंवेदानुष्टु
प्वैसप्तदशश्चसमभवतांऽसानुष्टुरुत्तरालिहं दांसस्यस्यसृजतबहुतरां
स्तोमांसप्तदशस्तावेनान्मध्यतः प्राजनयतांत्रिवृच्चत्रिणवश्चराथंतरौता
वजश्चाश्वश्चान्वसृज्येतांतस्मात्तौराथंतरं प्राचीनंप्रथनुतः पंचदशश्चैक
विंशश्चबार्हतौतौगौश्चाविश्चान्वसृज्येतांतस्मात्तौबार्हतंप्राचीनंभा
स्कुरुतएवंवैविद्वांसमाहुरपिग्राम्याणांपशूनांवाचप्राजानातीति॥
२॥ प्रजापतिरकामयतबहुस्यांप्रजायेयेतिसआत्मन्नैत्व्यमपश्यत्सत्रवि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१२१॥ जोऽस्रजत यदव्यात्स्रजत तद्विजामधिवित्सं तेरे तंद्वादशाहमुपासीद सोऽराध्नो
त्पितानोऽरासीदिति मासा उपासीरन्स्नदीक्षये वाराध्नुवन्नुपसत्सुत्रयोदशा
मदीक्षयं सोऽनुव्यममभवत्तस्मादुपसत्सु दीक्षालोऽनुव्यं भवत्येव च हि त्रयोद
शं मासं चक्षते नैव चिकोदीक्षते को हि प्रजापतिरराध्नोद्द्वादशाहीक्षेरन्द्वादशा
हि मासास्त्वराध्नुवर्ष्चतुर्विंशत्यतिर्यर्ड मासास्त्वराध्नुवन्यदि पंचविंशोऽदी
क्षते मे पंचेमे पंचेमे पंचेमे पंचेमे चत्वारो सावेक इति निर्दिश्योद्युर्यस्मात्त्वराद्धि
कामाः स्युस्तमेकाराद्धिरन्वेति सर्व इत्तरे राध्नुवंति यो वै देवानां गृहपतिं वेद ॥१२२॥

श्चतुर्विंशति दीक्षेरन् ३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

श्नुते गार्हपतं प्रगार्हपतमाप्नोति संवत्सरो वै देवानां गृहपतिः स एव प्रजापति
स्तस्य मासा एव सहदीक्षिलो विंदते सहदीक्षिलो श्नुते गार्हपतं प्रगार्हपतमा
प्नोति य एवं वेद यो वै छंदसां स्वराजं वेदा श्नुते स्वाराज्यं प्र स्वाराज्यमाप्नोति बृ
हती वाव छंदसां स्वराड श्नुते स्वाराज्यं प्र स्वाराज्यमाप्नोति य एवं वेद तां वा ए
तामन्नायां पथ्यां वन्त्यां सतेयदेतं द्वादशाहं द्वादशाहीनं द्वादशोपसदो द्वादश
प्रसुतः षड्भिर्द्वादशैस्तारात्रयो भवंति षड्भिर्द्वादशैरक्षरा बृहती जायन्ते वावदीक्षमा
पुनीत उपसद्भिर्दैवलोकमेव सुत्ययाप्यत्येतान्वा द्वादश संवत्सरं इंद्रियं वीर्यं यदे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥११३॥ ता रात्रयो द्वादश पौर्णमास्यो द्वादशाष्टका द्वादशामावास्या यावदेव संवत्स
रस्येन्द्रियं वीर्यं तदेतेनाप्नोत्यवरुन्द्धे द्वादशाहेन त्रिं·शदक्षरा वा एषा विराड्द्
तवस्तुत्वेव विराजमाप्नोति चतुर्भिर्विराजि द्वात्रिं·शदक्षरा वा एषानु
ष्टुब्वागनुष्टुप्चतुष्पादाः पशवो वाचा पशूनन्दाधार तस्माद्वाचा सिद्धा वाचा हि
ता आयंति तस्माद्धुनामजानन्ते ॥३॥ भूतं पूर्वोतिरात्रो भविष्यदुत्तरः पृथि
वी पूर्वोतिरात्रो द्यौरुत्तरोऽग्निः पूर्वोतिरात्र आदित्य उत्तरः प्राणः पूर्वोतिरात्र
उदान उत्तरश्चक्षुषी अतिरात्रौ कनीनिके अग्निष्टोमौ यस्मादंतरा अग्निष्टो ॥११३॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मावतिरात्राभ्यां तस्मादंतरे सत्यौकनीनिकेभुङ्क्तःसंवत्सरस्य वा एतौ दंष्ट्रे
यदतिरात्रौ तयोर्नस्वप्तव्यं संवत्सरस्य दंष्ट्रयोरात्मानं नेदपिदधानीति
तदाहुः को स्वप्तुमर्हति यद्वाव प्राणो जागार तदेव जागारितमिति गायत्री वा ए
तांज्योतिष्यक्षामासनेयंदेतं द्वादशाहं मध्यो मध्यत उत्था अग्निष्टोमावभि
तोभासास्वर्गंलोकमेत्याजरसंब्रह्मलोकमन्वमन्त्रिदीव्यमानस्त्रिष्पुरस्ता
दुक्थं तरमुपयंति त्र्यावद्धैवाकस्तवमिवचामवद्वरुध्यसर्वमन्नाद्यं द्वा
दशाहं तच्चैतेजामि वा एतद्यज्ञे क्रियत इत्याहुर्यत्त्रिष्पुरस्तादुक्थं तरमुप

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

॥१३४॥ येतीतिसोभरमुक्थानांब्रह्मसामंभवतितेनैवतदजामिप्रनवत्यःप्रायणी
यस्याह्नःप्रतिपदोभवंतितेनोएवतदजामित्रिवृद्वोपरिष्टाद्यंतरमुपयं
तिस्यारर्हैवाक्सर्वमेववाचमवरुध्यसर्वमन्नाद्यंद्वादशाहादुत्तिष्ठंति॥
४॥ त्रयोवाएतेत्रिरात्रायद्द्वादशाहोगायत्रमुखःप्रथमोगायत्रम
ध्योद्वितीयोगायत्रोत्तमस्तृतीयोयस्माज्जायत्रमुखःप्रथमस्तस्मादूर्ध्वोग्नि
र्दीदाययस्माज्जायत्रमध्योद्वितीयस्तस्मात्तिर्यग्वायुःपवतेयस्माज्जा
यत्रोत्तमस्तृतीयस्तस्मादर्वाजादित्यस्तपतितेजसावैगायत्रीप्रथमंत्रिरात्रं ॥१३६॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

द्वाधारपं द्वे द्वितीयमक्षरैस्तृतीयं त्रिवृद्धे गायत्र्यास्तेजस्विरत्र्यायलीयमह
स्तेन प्रथमस्त्रिरात्रोध्यतस्त्रिपदा गायत्री त्रिरात्रो मध्ये तेन द्वितीयस्त्रिरात्रो
ध्यतश्चतुर्विंशत्यक्षरा गायत्री चतुर्विंशोऽहः सप्तममहस्तेन तृतीयस्त्रि
रात्रोध्यतस्तेजसा वा एते प्रयंति तेजो मध्ये दधति तेजोऽभ्युद्यंति ज्योतिषा वा
एते प्रयंति ज्योतिर्मध्ये दधति ज्योतिरभ्युद्यंति चक्षुषा वा एते प्रयंति चक्षुर्म
ध्ये दधति चक्षुरभ्युद्यंति प्राणेन वा एते प्रयंति प्राणं मध्ये दधति प्राणमभ्युद्यं
ति ये गायत्र्या प्रयंति गायत्रीं मध्ये दधति गायत्रीमभ्युद्यंति तंत्रं वा एतद्वितायते

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३३५॥ यदेवा द्वादशाहस्तस्यैते मयूखायथ छन्दांसि संख्यायाय गिरिक्षितोऽग्नामन्यन्तेति
होवाच्याभिप्रतारिकाः शौनिः कथं द्वादशाह इति यथाराऽनेमिः पर्येत्येवमेनं गाय
त्री पर्येति विस्तरे सा यथा धारा नाभौ धृता एवमस्यां द्वादशाहो धृतोऽनुष्टुभं वा ए
तामन्वायायव्याप्त्या स ते यदेवं द्वादशाह मस्याभि नीक्षरे रनुष्टुप्प्रथमं
द्वादशाहस्याहरहश्छन्देकाद्वशाभिहिनीयं द्वादशाभिस्तृतीयमक्षरैरक्षर
मुच्छिद्यते नद्वोत्तरं त्रिरात्रमनुविदधाति छंदांसि स्येवास्या स्तृतीयं त्रिरा
त्रं वहति तां वा एतां प्रतीचीं तिरश्चीं पराचीमासते न्वायायतस्मात्सं चंतीयं ॥१३५॥

Takshashila Project

चेपरांचंप्रजाःपशुमुपजीवंतिछंदांसिवाअन्योन्यस्यलोकमभ्यध्यायन्गाय
त्रीत्रिष्टुभस्त्रिष्टुब्जगत्याजगतीगायत्र्यास्तानिव्योहन्यथालोकंततोवैतानि
यंयंकाममकामयंततमसचन्यकामोव्यूढछंदसाद्वादशाहेनयजतेसोस्मै
कामःसमृध्यतएकोवैदेवानांद्वादशाहेयथावैमनुष्याइमंलोकमावि
ष्टाएवंदेवताद्वादशाहमाविष्टादेवतावताहवाएनेनयजतेयएवंविद्वान्
द्वादशाहेनयजतेगरहवैदेवानांद्वादशाहेनागरहतायामध्यंयोवैद्वादशा
हमग्निष्टोमेनकल्पमानंवेदकल्पतेस्मैप्रातःसवनेनैवप्रथमस्त्रिरात्रःक

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥१३६॥ स्मैते माध्यंदिनेन सवनेन द्वितीयस्तृतीयसवनेन तृतीयोग्निष्टोमसाम्नैव ब्रह्मा
ममहः कल्पते कल्पतेस्मै य एवं वेद ॥५॥ एति प्रेत्यामुष्मौ द्वितीमह्नः क्लन्तेजस्वयं
जातं प्रथमस्याह्नो रूपं त्रिवृतः स्तोमस्य गायत्रस्य छंदसो रथंतरस्य सा
म्नो वषवहूत्रहवडयिमह्विस्ववदुपस्थितं द्वितीयस्याह्नो रूपं पंचदशस्य
स्तोमस्य त्रैष्टुभस्य छंदसो बृहतः साम्नउद्धचित्रवाद्गिग्व ह्रोमहदषभवत्तृतीयस्या
ह्नो रूपं सप्तदशस्य स्तोमस्य जागतस्य छंदसो वैरूपस्य साम्नो राजन्वत्क्रन
दस्सूर्यवद्धिराउनुतोदवच्चतुर्थस्याह्नो रूपमेकविंशस्य स्तोमस्यानुष्टुभस्य ॥१३६॥

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

छंदसोवै राजस्य सन्नश्चिन्नवत्सिः शुमत्पङ्क्तिः शाक्वरी व्यूनक्षरा गोमदृषभवद्ध
ज्ञाभिमतं चमस्याह्नो रूपं त्रिणवस्य स्तोमस्य पाङ्क्तस्य छंदसः शाक्वरीणां६
साम्नः परिवत्स्यति पञ्चस न पदा द्विपदा विमारा शारे साजो मदृषभवत्स ८ स्याह्नो
रूपं त्रयस्त्रिंशस्य स्तोमस्य सर्वेषां छंदसां रूपं रेवतीनां साम्नो यस्मा
द्वा समाना सती षड्ह विभक्तिर्नानारूपा तस्माद्विरूपः संवत्सरो विरूपमे
नमनु प्रजायते य एवं वेद ॥ ९ ॥ अग्न इति प्रथमस्याह्नो रूपमग्निर्विभक्ते
रग्निमिति द्वितीयस्याग्निनेति तृतीयस्याग्निरिति चतुर्थस्य देवावैवेस्रियमे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३३७॥ क्षुं॰ स्तात्वं प्रथमेहन्य विंदन्नद्वितीयेनत्तृतीये तां चतुर्थे हन्यविंदद्विंदते त्रियंय
एवं वेदाग्नेरिति पंचमस्य तेनो श्रीः प्रत्युपोह्निते न्याहुरप्रतिबाध्येनं भ्रातृव्यो
भवति य एवं वेदाग्न इति षष्ठस्य येनैव रूपेण प्रयंति तदभ्युद्यंति यस्मादेषा
समाना सत्याग्नि विभक्तिर्नानारूपा तस्मादथ्या वार्द्धित्यस्त्तपति ॥७॥ इंद्रेति ।
प्रथमस्याः क्रोरूपमिंद्र विभक्तेरिंद्रमिति द्वितीयस्येंद्रेणेति तृतीयस्येंद्र इति
चतुर्थस्येंद्रादिति पंचमस्येंद्रेति षष्ठ येनैव रूपेण प्रयंति तदभ्युद्यंति यस्मादे
षा समाना सतींद्र विभक्तिर्नानारूपा तस्माद्यथ्यो बोधथयः प्रयंते ॥८॥ यदन्या ॥३३७॥

Takshashila Project

प्रस्तोति। तत्र प्रथमस्याः क्रोः रूपे ८ःस्वरविभक्तेर्यस्तुरस्तात्स्तोभं तद्द्वितीयस्य प
द्दुभयतः स्तोभं तत्तृतीयस्य यदनुयदनुतुन्नं तच्चतुर्थस्य यदभ्यारब्धं तत्पंचम
स्य यदिहकारेणाभ्यस्तं तत्षष्ठस्याः क्रोः रूपे ८ः स्वराणां यस्मादेषा समानास
तीस्वरविभक्तिर्नानारूपा तस्मादेषर्तुर्वायुः पवते॥ ९॥ पदनिधनं॥ प्रथ
मस्याः क्रोः रूपं निधनविभक्तेर्बहिर्लिधनं द्वितीयस्य दिङ्निधनं तृतीयस्ये
निधनं चतुर्थस्याथकारणिधने पंचमस्य यदिहकारेणाभ्यस्तं तत्षष्ठस्याः
क्रोः रूपं निधनानां यस्मादेषा समानासती निधनविभक्तिर्नानारूपा त

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥११८॥ स्मादिमेलोकाः सहसंतो नानेव ॥१०॥ इवदिडं प्रथमस्याह्नो रूपमिडाविभक्तेरू
र्ध्वेडं द्वितीयस्य परिष्टुब्धेडं तृतीयस्येडाभिरेडं चतुर्थस्याध्यर्द्धेडं पंचमस्य यदिहका
रेणाभ्यस्तं तत्षष्ठस्याह्नो रूपमिडानां यस्मादेषा समाना सती डाविभक्तिर्नानारूपा
तस्मात्समानाः संतः पशवो नानारूपाः ॥११॥ भारद्वाजायनावैसत्रमासताताना
पृच्छन्किं प्रथमेनाह्ना कुरुतेति प्रेवैवेमेति किं द्वितीयेनेत्यवसमेवाकुर्महीति किं तृती
येनेति पर्येवाह्वावामहीति किं चतुर्थेनेति सतेव सदप्यद्ध्मेति किं पंचमेनेति माएा
नेव विछिंद्रं तएमेति किं षष्ठेनेति दैवागछामेति यस्य पदेन प्रस्तोत्यथ स्वारमभि
वावतेन देवाः पशून पश्यन्न सुरस्ता स्तोभमथ स्वारमुदेवता नासृजंत यदुभयतः स्तो ॥११८॥

भे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

भमथस्वारमेभ्य एवतेनलोकेभ्योदेवाः पशुभ्योन्नाद्यंप्रायछन्यदनुतुन्नमथ-
स्वारमुपैवतेनाशिश्रन्यस्यमृध्येनिधनमथस्वारंगर्भोऽस्तेनादथततानि
हवतास्वारेणप्राजनयन्निमेवाँल्लोकंपदनिधनेनाभ्यजयन्नमुंबर्हिर्निधने
नांतरिक्षंदिड्निधनेनामृतत्वमीनिधनेनागछन्न्लवर्च्चसमथनिधनेनावा
रुंधतास्मिन्नेवलोकइहनिधनेनप्रत्यतिष्ठन्निमंनावदेवालोकंडवरिडेना
भ्यजयन्नमुंमूर्द्धेडेनांतरिक्षंपरिष्टुब्धेडेनप्रतिष्ठामिडाभिरैडेनावरुंधतप्र
तिष्ठायाध्वर्द्धेडेनव्यजयंतास्मिन्नेवलोकइहेडेनप्रत्यतिष्ठन्नेकंस्तवत्सरमति
वर्त्तीडेवसंवत्सरमतिवदतिगर्भेलसंवत्सरेपर्यावर्त्तयप्रजायतेतेनातिवद

वा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥६॥१८॥ ति ता वा एता अश्वतस्य षडहं पराञ्च रडा अतियंत्येषा अनुनूतेषा विषूच्येषा प्रतीच्ये
तद्धीडः संवत्सरोग्निर्वा कं संवत्सरो यदग्निर्विभज्यते वाचमेव तद्विभजंति द्वेद्वे
अक्षरे विभजंति द्वौ द्वौ हि मासावृतुर्यो मासानामेव तद्रूपं क्रियते षड्वा
नि विभजेति षड्वा ऋतव ऋतूनां धृत्या ऋतूनां प्रतिष्ठित्या अथो ऋतूनामेव त
द्रूपं क्रियते षड्ढ पुरुषा याना ग्निरनु विह्रियते यदिदं बहुधाग्निर्विह्रियते
यदसावादित्यः सर्वा इमाः प्रजाः प्रत्यङ्ङस्मादेते एव देवते विभक्तिमानव्या
ते ना तो न्मा का चन ॥३२॥ इति दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ वेदो जयति ॥ १९ ॥
॥ विंशारम्य अष्टाविंशांते अक्षर पङ्क्ति भेदे न्यूनाः ॥ लि॰ त्रि पा गिरजानन्देन स्वः परार्थं परोपका
पत्र सं० न्यूनाधिक्य संपूर्णम् संवत् १९३५ वर्षे आषाढ शुक्ले २ बुधे संपूर्णं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.